

Zápis z 30. valné hromady ČESON konané ve dnech 20.-22. května 2022 v kempu Apollo v Lednici

Přítomni (dle prezenční listiny, celkem 30 účastníků): Andreas, Barčiová, Bartonička, Bartoničková, Buřič, Cepáková, Gajdošík, Horáček I., Hulva, Hulvová, Chytil, Johnová, Jurek, Káňa, Kašpar, Křemenová, Kužela, Legát, Lučan, Mikslová, Mrtvá, Reiter, Rejl, Růžičková, Říš, Schnitzerová, Šafář, Tošenovský, Weinfurtová, Žáková

Omluvili se: Bárta, Benda Pe., Dolejší Magašvári, Hanzal, Horáček D., Zieglerová

Hosté: Johnová, Merunková, Staňková

Pátek 20. května

* příjezd, ubytování, večerní odchyt netopýrů do sítí

Sobota 21. května

Dopolední blok

* Úvodem předseda ČESON prof. Ivan Horáček shrnul aktivity spolku za uplynulé období. Vzpomněl rovněž 30. výročí ČESON – spolek byl založen 13.12.1991.

* Ředitel ČESON doc. Tomáš Bartonička poblahopřál jménem výboru prof. Horáčkovi k jeho 70. narozeninám a předal mu společný dar, který výtvarně a graficky ztvárnil Petr Kužela.

* Doc. Bartonička přednesl zprávu o hospodaření ČESON v roce 2021, včetně návrhu rámcového rozpočtu na rok 2022, který byl následným hlasováním valnou hromadou jednohlasně přijat. Dále byla prezentována zpráva revizní komise, ve které bylo konstatováno, že komise obdržela včas všechny potřebné podklady, účetnictví ČESON bylo vedeno bez chyb a v souladu s platnými předpisy.

* Doc. Bartonička pokračoval zprávou o výsledcích dlouhodobého monitoringu netopýřích populací ČR. V uplynulém období byl, stejně jako v předchozích letech, monitoring zaměřen na sledování zimovišť a letních kolonií. Výsledky sčítání jsou každoročně předávány zadavateli (AOPK ČR) do databáze NDOP. T. Bartonička poukázal na aktuální úbytek počtu obsazených lokalit letních kolonií u druhů netopýr brvitý, velký, vrápenec malý (celkové počty jedinců neklesají, ale přibývá negativních nálezů). Dále byla diskutována a odsouhlasena potřeba zaznamenávat a zasílat rovněž nálezy letních kolonií šterbinových druhů, jako jsou netopýr hvízdavý, nejmenší, vousatý, Brandtův apod., a to i přesto, že se nejedná o monitoring sensu stricto (pravidelné sledování těže lokality), ale spíše o faunistické nálezy. Vzhledem k nedostatku údajů o změnách rozšíření a početnosti těchto druhů jsou všechny záznamy cenné; vhodné by bylo i systematičtější sledování. Prof. Horáček rovněž připomněl svoji dřívější výzvu ke členům týkající se sledování mortality v letních koloniích netopýra velkého, neboť nelze

vyloučit, že v populaci tohoto druhu v současnosti začíná další propad početnosti, podobně jako ve druhé polovině 20. století. Podle prof. Horáčka je dále žádoucí zaznamenávat všechny výskyty lovcích jedinců netopýra vodního; u tohoto druhu je dle výsledků zimního sčítání populační pokles již potvrzen.

* Dr. Eva Cepáková představila projekty a další aktivity na ochranu netopýrů realizované v letech 2020 a 2021. Šlo zejména o vzdělávací programy pro školy, poskytování poradenského servisu, osvětové aktivity pro širokou veřejnost, zajištění průzkumů a studií (kontroly budov před zateplením, stromů určených ke kácení atd.). Realizace akcí ve školách a pro veřejnost byla částečně omezena kvůli epidemii covid-19, větší pozornost proto byla věnována přípravě nových výukových materiálů a využití online prostoru pro propagaci ochrany netopýrů. I přes uvedená omezení se Mezinárodní noc pro netopýry v obou letech uskutečnila na velkém počtu lokalit (45 a 46) a zúčastnilo se jí v obou případech přes 3000 osob. Nově byl spuštěn web www.netopyrinoc.cz, kde je MNN prezentována atraktivní formou. Kromě toho byla uspořádána řada dalších osvětových akcí (celkem 16 a 26, přes 600 a přes 3000 účastníků). Proběhl první díl z plánovaného cyklu popularizačních webinářů pro veřejnost „Netopýří večírky online“. Do propagace netopýřího tématu se zapojili správci dalších památek, ke konci roku 2021 tak obsahovala interaktivní netopýří mapa na webu napude.sousednetopyr.cz celkem 60 lokalit. Na 7 památkách byly vytvořeny informační cedule nebo elektronické panely o netopýrech. Putovní výstava „Netopýří tajemní a zranitelní“ byla v letech 2020-2021 prezentována na 8 místech. S velkým zájmem veřejnosti se setkává geocachingová série založená v roce 2017, kterou navštívilo již přes 9000 hledačů. Nově byla využita také další naučná outdoorová hra – questing (trasy s úkoly byly připraveny na dvou lokalitách). V sezóně 2021 byl spuštěn live stream z kolonie netopýrů velkých, který je prezentován na youtube. V rámci akce „Náš soused netopýr“ bylo během uplynulých dvou let oceněno 20 subjektů, převážně soukromých vlastníků domů. Vytvořena byla také interaktivní mapa s přehledem oceněných. Problematika praktické ochrany netopýrů byla pracovníky ČESON prezentována na 7 vzdělávacích webinářích a seminářích pro pracovníky úřadů a dalších organizací. Zorganizován byl dále mezinárodní workshop „Conservation of bats during building insulation“, který proběhl online za účasti 35 osob ze 14 zemí. Byly vydány nové výukové materiály „Netopýří sešit – kvízy a hádanky pro starší děti“, „Netopýří rok plný zážitků“ a pracovní listy „Netopýří v parcích“ a „Netopýří v podzemí“. Vytvořeno bylo krátké naučné video „Život v netopýří kolonii“. Uspořádána byla výtvarná soutěž pro pražské děti a výstava nejzdařilejších obrázků.

* Dr. Petra Schnitzerová prezentovala plánované aktivity v rámci nového projektu podpořeného SFŽP na období 2022-2024, který je zaměřen na problematiku ochrany netopýrů vázaných na stromy v parcích a zahradách. Projekt zahrnuje například vytvoření vzdělávacího programu Netopýří výzkumníci (systém zapůjčování batůžků s ultrazvukovými detektory a dalším vybavením školám), nové questingové trasy, informační cedule v parcích, značení stromů s úkryty netopýrů, vytvoření metodické brožury apod. P. Schnitzerová vyzvala členy ke spolupráci na projektu, zejména natáčení osvětových videí na youtube, zasilání tipů na ocenění plaketou „Náš soused je netopýr“, pomoc s poskytováním poradenství a uvedla i další možnosti zapojení do všech osvětových aktivit. Nakonec stručně informovala také o dalších dvou

projektech, na kterých se ČESON podílí jako partner. Jedná se o roční projekt zaměřený na ochranu synantropních ptáků a netopýrů, realizovaný ve spolupráci s ČSO. A dále víceletý mezinárodní projekt podpořený v rámci programu Life+, který bude uskutečněn ve spolupráci s nevládními organizacemi z Polska, Slovenska a Rumunska a který se v ČR věnuje ochraně letních kolonií na několika vybraných lokalitách.

Odpolední blok:

* Po přestávce na oběd představil T. Bartonička výsledky jednání se zástupci České speleologické společnosti ohledně spolupráce se Záchranou službou pro případy vážných úrazů při výzkumné činnosti v podzemí. Bylo ujednáno, že ČESON (podobně jako Česká speleologická společnost) bude zasílat roční příspěvek na podporu spolupráce se Záchranou službou, a to ve výši 20 000,- Kč. Členové ČESON, kteří jsou zapojeni do sčítání netopýrů na zimovištích v podzemí, budou seznámeni s bezpečnostní směrnicí a každý z nich toto potvrdí svým podpisem, resp. elektronicky prostřednictvím online formuláře. Proškolení pracovníci budou mít zároveň povinnost poučit ostatní účastníky akce (sčítání netopýrů) před vstupem do podzemí. Tato pravidla byla jednomyslně schválena všemi přítomnými.

* T. Bartonička poté prezentoval předběžné výsledky makroekologické analýzy dat ze sčítání netopýrů na zimovištích v ČR, kterou ve spolupráci s PřF MU v Brně provedl dr. Rafael da Rocha Fortes. Výsledky studie zatím nejsou publikovány, naznačují však mimo jiné i významné výstupy pro ochrannářskou praxi, například co se týče vhodné velikosti vchodu do podzemního prostoru.

* Následoval blok příspěvků zaměřených na praktickou ochranu netopýrů. T. Bartonička zmínil problematický výskyt netopýrů rezavých na dvou lokalitách v centru Brna, kde je dvůr (vnitroblok) opatřen sítí proti holubům upevněnou v úrovni střechy. Netopýři rezaví se sítí dostanou dolů a využívají úkryty v podstřeší, nejsou však schopni sítí vyletět či prolézt zpět nahoru, takže se hromadí ve dvorech, kde vysílením hynou. E. Cepáková připomněla podobný případ v Praze, hlášený D. Zieglerovou. Dále vyzvala přítomné k dokumentaci dalších případů „pastí“ pro netopýry, jako jsou krbové komíny, sudy s vodou, lepové pasti na hmyz apod. Příslušné informace včetně návodů na řešení těchto situací budou výhledově zveřejněny na webu www.sousednetopyr.cz v rámci celkové modernizace těchto stránek.

* Dr. Radek Lučan vystoupil s ukázkou úspěšného použití samostatně stojících velkokapacitních netopýřích budek amerického typu (bat condo), které byly instalovány jako náhrada úkrytů zničených při demolici rekreačních chat ve Chvalčově (okr. Kroměříž). Budky byly v následující sezóně ochotně osídleny dvěma koloniemi netopýra pestrého.

* Mgr. Evžen Tošenovský představil možnosti transferu netopýřích úkrytů v kmenech či větvích během kácení stromů. Odříznutá část stromu s dutinou je vyvěšena na jiný strom v blízkosti a může i nadále fungovat jako přechodný nebo dlouhodobější úkryt. Tyto tzv. loggery (klátové budky) se již osvědčily na několika lokalitách v Olomouci. V některých

případech byla odříznutá část stromu úspěšně přenesena i se zimujícími netopýry uvnitř dutiny. J. Chytil vzpomněl využití této metody prof. Gaislerem před lety v lednickém parku.

* Závěrem odpoledního bloku E. Tošenovský pozval přítomné na terénní setkání ČESON, které se uskuteční ve dnech 24.-26. června 2022 ve Václavově u Oskavy (okr. Šumperk). Hlásit se lze do 10. června.

* Následovalo občerstvení a společenský večer s bohatou diskusí.

Neděle 22. května

Nedělní dopolední program byl věnován odborným prezentacím:

* Monitoring migračních koridorů v návaznosti na francouzskou spolupráci (T. Bartonička). T. Bartonička představil uvedený mezinárodní výzkumný projekt a zmínil též možnost spolupráce členské základny na některých projektových aktivitách. Od kolegů z Francie by ČESON měl obdržet 10 detektorů typu AudioMoth. Poté co se tak stane, T. Bartonička osloví možné zájemce o letní a především podzimní akustický monitoring na migračních koridorech v ČR.

* Netopýři savany: zpráva o terénním výzkumu v Krugerově NP, Jižní Afrika (M. Staňková, I. Horáček). Oba řečníci představili vůbec první zahraniční akustický monitoring věnovaný studiu celého netopýřího společenstva. Vysvětlili také metodická úskalí, která takový výzkum provází.

V závěru poděkovali prof. Horáček a doc. Bartonička všem přítomným za účast a spolupráci a popřáli hodně úspěchů v letošním roce.

Zapsala: E. Cepáková

Ověřil: T. Bartonička